

LANDELIJK NIEUWS

Rotterdam wil ook de Maas aanpakken

ROTTERDAM - Na de vervuiling van de Rijn heeft de gemeente Rotterdam nu ook plannen om de vervuiling van de Maas aan te pakken. Dit maakte wethouder Verbeek bekend bij de presentatie van het Milieuprogramma Rotterdam 1991-1992.

De komende maanden zal een ambtelijke werkgroep bekijken wat de kosten zijn en welke resultaten verwacht kunnen worden van het project. Met het Maasproject wil de gemeente Rotterdam voorkomen, dat de vervuiling (door o.a. Frankrijk en België) van deze rivier aanhoudt. Rotterdam (en ook Den Haag) is voor wat betreft haar drinkwater afhankelijk van het Maaswater. Ook is het steeds moeilijker om het vervuilde slib, dat de Maas komt afzakken en zich in de Rotterdamse havens verzamelt, op verantwoorde wijze te verwerken. Het risico bestaat, dat na 2003 een tweede baggerdepot voor de Maasvlakte noodzakelijk is. M.J.

Verbod op loodhagel

DEN HAAG - Vanaf 1 februari 1993 is het gebruik van hagelpatronen die lood bevatten verboden. De staatssecretaris voor Natuurbeheer heeft hiertoe besloten nadat de laatste jaren steeds duidelijker was geworden welke vervuiling het gevolg was van loodhagel. Het gaat jaarlijks om 200 ton lood in heel Nederland. Dit kan eenvoudig vervangen worden door stalen hagel.

De Stichting Duinbehoud heeft voor het duingebied de vervuiling door loodhagel becijferd. Voor een gebied met een niet uitzonderlijke jachtpraktijk als het Noordhollands Duinreservaat leverde dat duidelijke cijfers op. In de afgelopen veertig jaar is daar 36 ton lood op de bodem gekomen, wat 190 gram per ha per jaar inhoudt. Dit is meer dan wat er via de lucht de bodem bereikt (gemiddeld 150 gram). Omdat er op sommige plaatsen veel meer geschoten wordt dan andere, zal de vervuiling soms veel groter zijn. Een tien keer zo hoge concentratie (oftewel elk jaar weer twee kilo loden kogeltjes in een gebied van 100 bij 100 meter) is zeer aannemelijk. M.T.

Jacht veroorzaakt niet alleen directe schade aan de fauna, maar zorgt ook voor grote bodemvervuiling (foto: Fred Hess).

WADDENEILANDEN

Grondwaterwinning Vlieland

LEEUWARDEN - Eind 1990 heeft de NV Waterleiding Friesland een vergunningaanvraag ingediend voor de onttrekking van 190.000 m³ grondwater per jaar op Vlieland. Deze grondwateronttrekking zal leiden tot een verdere verdroging van het eiland. De Stichting Duinbehoud heeft tegen deze vergunningaanvraag dan ook protest aangetekend.

Momenteel heeft de waterleidingmaatschappij een vergunning voor de onttrekking van 140.000 m³ per jaar. Er wordt echter meer water onttrokken aan de zoetwaterbel onder de duinen, zonder dat hiervoor een vergunning is uitgegeven. Een deel van het Vlielandse duingebied is verdroogd en de natuurlijke hydrologische situatie in het gebied is permanent verstoord. Een verdere uitbreiding van de grondwaterwinning zal leiden tot verdergaande verdroging en aantasting van waardevolle vegetaties. Uitbreiding van de grondwaterwinning is tevens in strijd met het regeringsbeleid ten aanzien van verdroogde natuurgebieden zoals beschreven in het Natuurbeleidsplan. Hierin wordt een vermindering van het areaal verdroogde bodems in het jaar 2000 met 25% ten opzicht van 1985 nagestreefd.

Alternatieven voor grondwaterwinning, zoals een wadleiding of hyperfiltratie, zijn door het waterleidingbedrijf van tafel geveegd onder

het motto dat dat te duur is. De Stichting Duinbehoud vindt het teleurstellend dat het waterleidingbedrijf onvoldoende bereid is om de nodige investeringen te doen in een verbeterde drinkwatervoorziening op Vlieland, waarbij rekening wordt gehouden met de natuurwaarden op het eiland. L.B.

Landinrichting Hollum-Ballum

AMELAND - "Behoud en herstel van natuur en landschap verdient prioriteit op Ameland. Herstel van de waterhuishouding van de binnenduintrand en de polder tussen Hollum en Ballum is hiervoor een voorwaarde", zo schrijft de Natuurbeschermingsraad in haar advies over de herinrichting Hollum-Ballum. Zij reageert positief op de landschapsonwikkelingsvisie maar vindt dat er de afgelopen jaren al te veel moois verloren is gegaan op het eiland ten gevolge van de recreatie. Een uitbreiding van de recreatieve voorzieningen op het eiland wijst zij dan ook af. De aanleg van een golfbaan in de binnenduintrand acht zij daarnaast ook in strijd met het natuurbeleid. Hiermee sluit de Raad aan bij de reactie van de Stichting Duinbehoud. Momenteel loopt er een MER-procedure met betrekking tot de binnenduintrandzone Hollum-Ballum. De Stichting Duinbehoud heeft haar visie op de inhoud van de startnotitie meegedeeld aan de gemeente Ameland en gevraagd om meer aandacht voor natuurontwikkeling langs de binnenduintrand. L.B.

NOORD-HOLLAND

Diepinfiltratie WLZK

OVERVEEN - Het Waterleidingbedrijf Zuid-Kennemerland heeft bij de provincie Noord-Holland een vergunning aangevraagd voor de opzet van een diepinfiltratie project ter grootte van 8,9 milj. m³ per jaar. Een zeer verheugend bericht; temeer daar dit project gekombineerd wordt met een vermindering van de grondwaterwinning in de Kennemerduinen. Minder verheugend echter is de lokatie van het diepinfiltratie project (in de duinen) en de omvang waarmee de grondwaterwinning wordt verminderd (nog geen halvering van de huidige winning).

Voor de onderbouwing van het diepinfiltratie project heeft het waterleidingbedrijf een MER opgesteld. In dit MER worden alternatieven onderzocht voor het voorgenomen diepinfiltratie project en met elkaar vergeleken op m.n. de effecten op natuur en milieu. Naast de voorgenomen lokatie (bij 't Wed in de duinen) komen uit het MER twee zeer veelbelovende alternatieve lokaties (buiten de duinen) naar voren: een lokatie langs de bocht in de spoorlijn bij Santpoort-Noord en een lokatie ten oosten van het station Santpoort-Zuid. Beide alternatieve lokaties scoren beduidend beter dan de voorgenomen lokatie in het duingebied. En niet alleen ten aanzien van de effecten op natuur en milieu, maar ook ten aanzien van andere aspecten (recreatie, waterschade aan huizen). Zelfs voor de water-

winbelangen scoren beide lokaties buiten het duingebied beter. Door de specifieke bodemopbouw langs de binnenduintrand zijn de alternatieve lokaties bij Santpoort zeer geschikt voor diepinfiltratie. De belangrijkste redenen voor het waterleidingbedrijf om toch in het duingebied te blijven betreft de hogere kosten van de lokaties buiten het duingebied (voor de aanleg van extra leidingen) en de vertraging die te verwachten is bij realisering van de alternatieve lokaties (er is veel bestuurlijk overleg nodig).

De Stichting Duinbehoud heeft negatief gereageerd op deze keuze van het waterleidingbedrijf. Temeer daar de natuurwinst van het project (bij vermindering van de grondwaterwinning) slechts gering is. Door de vermindering van de grondwaterwinning van de huidige 9,4 milj. m³ per jaar tot 4,2 milj. m³ per jaar zal het huidige oppervlak vochtige en natte valleien (waar een waardevolle natuurontwikkeling te verwachten is) toenemen van 4 naar 13 ha. Bij een verdere vermindering van de grondwaterwinning is een veel grotere natuurwinst te behalen. Bij het terugdringen van de grondwaterwinning tot 2 milj. m³ per jaar zal het oppervlak vochtige en natte duinvalleien toenemen tot niet minder dan 71 ha en bij volledige beëindiging van de grondwaterwinning in de duinen tot 123 ha. De Stichting Duinbehoud zal bij provincie en waterleidingbedrijf dan ook blijven aandringen op volledige beëindiging van de grondwaterwinning in de Kennemerduinen. M.J.

Filmcampagne Noord-Holland

CASTRICUM - Na de succesvolle introductie van de film "Duinbehoud" in Zuid-Holland gaat de afdeling voorlichting van de Stichting Duinbehoud het komende half jaar de film in Noord-Holland promoten. De eerste activiteit is daarbij de scholing van vrijwilligers, die zich enige tijd geleden als voorlichter hebben opgegeven. Deze vrijwilligers worden op 14 september a.s. in bezoekerscentrum "de Hoep" bij Castricum geïnformeerd over actuele "duinontwikkelingen" en de activiteiten van Stichting Duinbehoud. Natuurlijk wordt ook de film vertoond en krijgen de voorlichters technieken aangereikt om het publiek op de film te laten reageren. De dag wordt besloten met een excursie onder leiding van een plaatselijke duinkenner en een terreinbeheerder van het waterleidingbedrijf PWN. Mensen die het leuk lijkt om voor Stichting Duinbehoud zo nu en dan met de film op pad te gaan, kunnen zich daar nog steeds voor opgeven. Enige basiskennis over de duinen, met name die van de eigen regio, is wel noodzakelijk, maar een forse portie enthousiasme vinden we toch de allerbelangrijkste eigenschap. Per voorlichting krijgt de voorlichter een gemiddelde vergoeding van f50,-. Geïnteresseerden kunnen zich telefonisch opgeven bij Hanneke Mesters of Jaco Boer (071-131800). Als u voor half september reageert, kunt u de scholingsdag in Noord-Holland nog meemaken. J.B.

Beheersnota NHD

BLOEMENDAAL - Het Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland heeft de nieuwe beheersnota (voor de periode 1991-1995) voor het Noordhollands Duinreservaat gepu-

bliceerd en zal deze na een inspraakronde definitief vaststellen. De reacties op de nota waren overwegend positief. De natuur krijgt in het stuk meer ruimte. Als het PWN er in slaagt de nota uit te voeren betekent dat o.m. inperking van de sportieve recreatie (trimmen, racefietsen) ten gunste van wandelaars en toerfietzers, een natuurlijker bosbeheer en verdere terugdringing van de grondwaterwinning.

In haar commentaar op de nota heeft de Stichting Duinbehoud o.m. voorgesteld om als proef het onderhoud aan de zeereep tussen Castricum aan Zee en de Middenweg sterk te verminderen. Er kan daar zonder gevaar een dynamische zeereep ontstaan met natuurontwikkeling. Daarnaast is gevraagd om beperking van de jacht, meer aandacht voor de binnenduintrand en totale stopzetting van de grondwaterwinning. M.T.

Filmvertoning voor publiek

CASTRICUM - Op zondag 6 oktober a.s. wordt in het bezoekerscentrum "de Hoep" bij Castricum een aantal vertoningen van de film "Duinbehoud" georganiseerd. Op deze dag, die voor iedereen toegankelijk is, zal er ook een informatiestand staan van de Stichting Duinbehoud en zijn de filmers Jan v.d. Ende en Monique v.d. Broek aanwezig om eventuele vragen te beantwoorden. Waarschijnlijk wordt het programma nog verder aangevuld met een aantal excursies door het Noordhollands Duinreservaat. In september zijn er meer zekerheden over het definitieve programma. Voor meer informatie kunt u dan contact opnemen met Hanneke Mesters of Jaco Boer (071-131800). J.B.

ZUID-HOLLAND

Fusie waterwinning

DEN HAAG - De reorganisatie van de drinkwatervoorziening in Zuid-Holland is bekrachtigd door de Raad van State. Dit betekent dat het drinkwatergedeelte van de EWR (de vroegere LDM dus) en het produktiebedrijf van de WDM opgaan in de N.V. DZH, welke tot nu toe alleen gevormd werd door de vroegere DWL-'s-Gravenhage. Deze fusie heeft tot gevolg dat er vanaf nu sprake zal zijn van slechts één drinkwaterbedrijf in de duinen tussen Noordwijk en Hoek van Holland. Provinciale Staten van Zuid-Holland besloten in maart 1989 al tot deze reorganisatie, maar verschillende bedrijven (waaronder de EWR) hebben zich tegen deze gedwongen fusie verzet.

De Stichting Duinbehoud verwacht, dat de fusie de mogelijkheid opent om de natuur meer ruimte te geven. Enerzijds omdat de drinkwaterproductie beter gepland kan worden en afgestemd op de natuur, anderzijds omdat er nu meer kans is op éénduidig beheer van het duingebied. M.T.

Kustlokatie onbetaalbaar

DEN HAAG - De plannen voor landaanwinning tussen Hoek van Holland en Scheveningen om daarmee het ruimtetekort in Zuid-Holland te beperken lijken steeds minder betaalbaar. Deze konklusie kan getrokken worden op basis van de studie die de Grontmij en de Heidemij maakten onder de titel "Bouwen aan New Holland". In het rapport wordt de aanbeveling gedaan om de kustlokatie een nieuwe status te geven. De kustlokatie moet bijvoorbeeld de volgende functies krijgen: "een tweede Aerdenhout, een World Trade Centre voor de tuinbouw, milieuvriendelijke bedrijvigheid met een foot-loose karakter en hydro-ecologisch waardevolle gebieden". Volgens de opstellers van het rapport mag de kustlokatie niet alleen gebruikt worden voor het oplossen van de ruimtenood op het oude land, maar moet er iets aan toe gevoegd worden, met name in Europees perspectief. Een rekensommetje in het rapport laat zien, dat de aanleg en inrichting van de kustlokatie een verliespost kent van niet minder dan één miljard. Ongeveer 500 miljoen gulden is nodig om de tuinbouwgrond enigszins betaalbaar te houden en ongeveer 500 miljoen gulden is nodig om een natuurgebied aan te leggen. De invulling die Grontmij en Heidemij geven aan de kustlokatie staat echter mijlenver weg van het oorspronkelijke idee van de provincie Zuid-Holland (opvangen woningtekort, glas-tuinbouw, recreatie en natuur). De eerste reaktie van de politieke partijen in Zuid-Holland was er dan ook een van teleurstelling en afkeuring. De Stichting Duinbehoud ziet in het rapport haar opstelling van de laatste jaren bevestigd: afwijzing van het plan, o.a. omdat zij niet gelooft in de financiële haalbaarheid van een kustlokatie waarin de natuur de nodige ruimte krijgt. In het najaar besluiten Gedeputeerde Staten over al of niet doorgaan met onderzoek naar de kustlokatie. M.T.

Waterwinning golfbanen

NOORDWIJK/WASSENAAR - De golfclubs van Noordwijk en Wassenaar kunnen doorgaan met het oppompen van zuiver grondwater om daarmee hun velden te besproeien. Beide verenigingen waren door de Grondwaterwet gedwongen hiervoor een vergunning aan te vragen, hoewel ze dit al jaren deden. De Stichting Duinbehoud had tegen beide vergunningen bezwaar aangetekend en moest konstaten dat ze formeel gelijk kreeg. Besproeiing is namelijk in strijd met de uitgangspunten van het provinciaal en regeringsbeleid t.a.v. het gebruik van grondwater (dit mag alleen voor drinkwaterbereiding). Toch heeft Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland beide winningen goedgekeurd, zij zag nl. geen zinvol alternatief. De procedure leidde er wel toe dat de vergunning van de Noordwijkse club enigszins ten goede werd aangepast. M.T.

Bezoekerscentrum

DEN HAAG - Het bezoekerscentrum Meijendel wordt met sluiting bedreigd. De oorzaak daarvan zijn de financiële problemen van de

gemeente Den Haag. In een rigoureuze bezuinigingsronde heeft het bezoekerscentrum haar budget naar nul zien teruglopen. Dit voornemen van de Haagse wethouder Vlaanderen heeft tot felle protesten geleid van de Stichting Duinbehoud en de Haagse natuurgroepen. Zij wezen op de speciale band van de Hagenaars met het duin, het belang van voorlichting en educatie en de verantwoordelijkheid die de gemeente Den Haag hier heeft. De gemeenteraadscommissie heeft dit signaal overgenomen en op haar verzoek zal de wethouder nu proberen te zorgen voor continuering van het centrum in een of andere vorm. De bezuiniging zelf is echter niet van de baan. M.T.

Fietspad 10

DEN HAAG - Het optimistische bericht uit de duinkrant van november 1990 over het niet doorgaan van de aanleg van fietspad 10 in Meijendel moet helaas worden aangepast. Het blijkt dat dit fietspad over de Waalsdorper-vlakte er wellicht toch komt. Dit heeft te maken met de breedte van het pad. In tegenstelling tot eerdere uitspraken is Gedeputeerde Staten (op aandrang van de grote politieke partijen) nu wel bereid te werken aan een smal, anderhalve meter breed pad. Het wel of niet doorgaan van fietspad 10 hangt nu nog af van overleg met enkele betrokkenen (het is b.v. nog niet zeker of een smal fietspad verkeersveilig kan en of er instemming is van het Ministerie van LNV). De verwachting is dat er aan het einde van dit jaar een einde kan komen aan deze al meer dan vijftien jaar lopende discussie. M.T.

Beheersvisie Hollands Duin

ZEIST - Na lang wachten is de lange termijn visie verschenen van het Staatsbosbeheer op haar duingebieden in Zuid-Holland (Boswachterij Noordwijk, Coepelduinen, Berkeheide en de zeereep van Meijendel). In het voor inspraak gepubliceerde concept is een eindbeeld voor de lange termijn (2010/2020) opgenomen en een uitwerking daarvan voor de planperiode (tot 2001). Het plan is verdeeld ontvangen. De Stichting Duinbehoud heeft het helaas "teleurstellend" moeten noemen.

Golfbaan bij Noordwijk (foto: Marc Janssen).

Het einddoel van het plan (2010/2020) ziet er zeer aardig uit. Het Staatsbosbeheer wil tegen die tijd de recreatieve zonering hebben aangepast, een dynamisch stuivend duin hebben gekregen en een vrijwel natuurlijke waterhuishouding in het gebied hebben omdat het duin voor de waterwinning nog slechts een strategische buffervoorraad is. Op de korte termijn ziet het plan er voor de natuur echter veel minder goed uit. De enige verbeteringen waar aan gewerkt wordt zijn grootschaliger verstuuven van het duin (dus minder helminplant) en het vervangen van naaldbossen door loofbossen. In het duin is zelfs dat echter nog niet te zien, integendeel. Er is onlangs nog op grote schaal helm in het binnenduin geplant en er zijn afgelopen winter nog zo'n 30.000 dennenboompjes bijgepoot. Aan andere aantastingen gebeurt binnen de planperiode weinig of niets. Er wordt door Staatsbosbeheer ingestemd met de bouw van extra munitiebunkers in Berkeheide, er is geen actie tegen waterwinning en golven in het gebied en de omgrenzing van natuurkernen blijkt afhankelijk van bestaande wandelpaden, infiltratieplassen en een koffiehuisje. Ook tegen de uitwerking van het jachtbeleid (plezierjacht blijft mogelijk), de vele racefietsers en het gebrekkige toezicht heeft de Stichting Duinbehoud bezwaren gemaakt. M.T.

DELTA GEBIED

Grondwater Oranjezon

MIDDELBURG - In het ontwerp grondwaterdeelplan De Manteling/Oranjezon, waarin de Provincie Zeeland het beleid inzake het grondwaterbeheer in het betreffende duingebied voorstelt, maakt de Provincie het voornemen kenbaar de waterwinning te willen concentreren in het westelijk deel van Oranjezon. Het oostelijk deel wordt teruggeven aan de natuur. Tevens zal het polderpeil in de aangrenzende polders worden verhoogd, het

naaldbos zal worden omgevormd tot loofbos en een deel van een drainagekanaal dat in de toekomst niet meer gebruikt zal worden, wordt geregenereerd.

De Stichting Duinbehoud heeft positief gereageerd op het plan. Zij ziet het als een eerste stap in de richting van een volledige beëindiging van de grondwaterwinning in Oranjeson. Het grondwater in de duinen zou alleen in geval van calamiteiten moeten worden gebruikt voor de drinkwatervoorziening.

Op diverse punten heeft de Stichting Duinbehoud echter wel op aanscherping van het beleid, zoals geformuleerd in het grondwaterdeelfplan, aangedrongen. Onder andere met betrekking tot de hoeveelheid te winnen grondwater. Sinds 1984 is de winning in Oranjeson teruggebracht tot 400.000 m³ per jaar. In het plan wordt de onttrekking verhoogd tot uiteindelijk 590.000 m³ per jaar. Dit betekent een forse lastenverzwaring voor de natuur in dit Staats- en Beschermd Natuurmonument terwijl uitbreiding niet nodig is want, zoals de Provincie al eerder heeft gezegd, aanvoer van drinkwater van elders is mogelijk. Ook heeft de Stichting aangedrongen op een verdergaande regeneratie waarbij niet alleen één deel van het oude draineerkanaal geregenereerd wordt maar alle niet meer in gebruik zijnde delen.

L.B.

land en Schotland, maar enigszins vergelijkbaar zijn met de Nederlandse "vroongronden". Deze graslanden hebben een grote floristische waarde die is terug te voeren op een eeuwenlang menselijk gebruik. De meeste machairs dienen al vele eeuwen als weide voor schapen en koeien, maar een klein aantal van de machairs is in de 19de eeuw ook gebruikt voor de teelt van aardappelen. Tijdens de lezingen werd tevens duidelijk dat de machairs vaak van grote archeologische betekenis zijn. Enkele machairs herbergen de restanten van nederzettingen die zo'n 5000 jaar oud zijn. In deze, goed bewaarde, nederzettingen zijn restanten gevonden die erop wijzen dat deze vroeger werden bewoond door herders en vissers.

De lezingen, maar vooral ook de excursie na het kongres, maakten duidelijk dat de machairs op veel plaatsen worden bedreigd. Door een sterke overbegrazing van voornamelijk schapen, mede veroorzaakt door EG-

subsidies die het houden van (veel) schapen aantrekkelijk maakt, ontstaat op veel plaatsen erosie. Hierdoor veranderen grote delen van de machairs in meer dynamische duinsystemen. De specifieke floristische en archeologische waarden van de machairs gaan hierdoor verloren. Daarnaast verliest een aantal machairs door een toenemende bemesting ook hun grote soortenrijkdom.

Dit kongres heeft Ierse en Schotse beheerders van machairs samengebracht. De problemen in Ierland en Schotland zijn zeer vergelijkbaar en er zijn reeds initiatieven genomen om de problemen gezamenlijk aan te pakken. Ook zal er nog dit najaar een groep EUCC-deskundigen naar Ierland afreizen om de beheerders, waar nodig, bij te staan.

Het volgende internationale EUCC-kongres zal over twee jaar in Griekenland worden georganiseerd.

R.T.

BUITENLAND

Duinkongres groot succes

GALWAY - Onlangs werd in Galway (Ierland) het derde Internationale Duin Congres gehouden. Dit kongres werd bijgewoond door meer dan 140 wetenschappers, beheerders en beleidsambtenaren uit 13 landen. Door verschillende sprekers werd gewezen op het feit, dat niet alleen duin- en deltasystemen langs de Europese kust worden bedreigd door menselijke activiteiten. Rotskusten, stranden, duinen en delta's moeten worden gezien als een samenhangend systeem. De bedreigingen zijn in geheel Europa vergelijkbaar en oplossingen moeten dan ook deels worden gezocht op internationaal nivo. De aanwezigen spraken zich uit voor een gezamenlijke inspanning voor de bescherming van de kusten in Europa en de Middellandse Zee. De European Union for Dune conservation and Coastal management (EUDC) besloot daarom haar doelstellingen en werkgebied te verbreden en tevens haar naam te veranderen in: "European Union for Coastal Conservation" (EUCC). De EUCC zal streven naar een duurzame bescherming en goed beheer van de kusten van Europa en de Middellandse Zee. Dit initiatief wordt gesteund door een groot aantal natuurbeschermingsorganisaties in Europa.

Op het kongres werd een speciale sessie gewijd aan de zogenaamde "machairs". Dit zijn duingraslanden die alleen voorkomen in Ier-

Welriekende nachtorchis op de machairs in de Ierse duinen (foto: Albert Salman).